

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(1) 2018

Երևան - 2018

Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Ս. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուրյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիրբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Գ. Բ. Դանիելյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Ս. Գ. Մեղրյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝
ՀՀ, 0025, Երևան,
Ալեք Մանուկյան 1,
ԵՊՀ իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.y-su.am
publishing.y-su.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 32.625 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2018
Հանձնված է տպագրության՝
20.04.2018

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Արթուր Վաղարշյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹՎՈՐՄԱՆ ՓՈՐՁԸ ԵՎ ԱՐԴԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳԱՅԻՆ
ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐ7

Վիկտորյա Օհանյան

ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ
ՄԻՋՃՅՈՒՂԱՅԻՆ ԵՎ ԻՆՏԵԳՐԱԼ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ21

Տարոն Միմոնյան

ԻՐԱՎԱԲԱՆԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ XXI
ԴԱՐՈՒՄ. ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ34

Варе Геворкян

К ВОПРОСУ О МЕХАНИЗМЕ ВЛАСТИ КАК О СТРУКТУРНОМ
ЭЛЕМЕНТЕ ПОЛИТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ОБЩЕСТВА46

Գևորգ Դանիելյան

ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ.....58

Վարդան Այվազյան

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՍԵՄԱՏԵԽՆԻԿԱՆ.....78

Անահիտ Մանասյան

ԿԱՅՈՒՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԴԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱ-
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....95

Ռուստամ Մախմուդյան

ԵԶՐԻՆԵՐԻ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ԵՂԵՌՆԻ
ՄԻՋԱԶԳԱՅՆՈՐԵՆ ԶՃԱՆԱԶՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔ.....111

Հասմիկ Ենգոյան

2016 թ. Դեկտեմբերի 16-ի «ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՈՎ
ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՀՀ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻ
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ.....130

Рита Арустамян	
ФУНКЦИЯ ОХРАНЫ ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН И ИХ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПЕРЕД ОБЩЕСТВОМ	138
Դավիթ Հակոբյան	
ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ, ԴՐԱՆՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԱՄՐԱԳՐՈՒՄԸ.....	154
Լիպարիտ Մելիքջանյան	
ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՍԵՐՎԻՏՈՒՏԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ.....	166
Արսեն Թավադյան	
ԱՆՎԱՎԵՐ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	176
Ռաֆիկ Գրիգորյան	
ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ ՎԱՐԿԻ ՎԱՂԱԺԱՄԿԵՏ ՍԱՐՄԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	189
Արա Գաբուզյան	
ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾՈՎ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՆԱԽԱՏԵՍԵԼՈՒ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....	203
Աննա Մարգարյան	
ԱՆՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐԻ ՇԵՂՎՈՂ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ	213
Тигран Симонян	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ, ГОСУДАРСТВЕННО- ПРАВОВЫЕ, ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ И ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ МЕРЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ МОЛОДЕЖИ.....	234
Սամվել Դիբրանյան	
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԷԱԿԱՆ ԽԱԽՏՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱՏԱԿԱՆ ԱԿՏԻ ԲԵԿԱՆՍԱՆ ՀԻՄՔ	262

Վահե Ենգիբարյան

ԴԱՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ
ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ
ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....276

Տաթևիկ Սուջյան

ԱՆՁԻ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳԱՂՏՆԻ ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՈՐՊԵՍ ԱՊԱՑՈՒՅՑ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ296

Արմեն Հովհաննիսյան

ՆՈՐ ԵՐԵՎԱՆ ԵԿԱԾ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐՈՎ ԲՈՂՈՔ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ
ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.....314

Սերգեյ Մարաբյան

ԱՆՉԱՓՈՒՄԻՆ ԵՎ ԿԱՏԱՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԿԱՄ ՊԱՏԺԻՑ
ԲՆՈՒՅԹԻ ՀԱՐԿԱԴՐԱՆՔԻ ՄԻՋՈՑ ԿԻՐԱՌԵԼՈՎ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ

ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ.....326

Հրայր Ղուկասյան, Անահիտ Հարությունյան

ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ
ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՏԱԿՏԻԿԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔՆԵՐԻ ԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻ
ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ.....352

Գուրգեն Ներսիսյան

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹՈՒՄ ՄԵՂԱԴՐՅԱԼԻ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....375

Սերգեյ Մեղրյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԻԾԸ,
ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ
ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ.....395

Վահե Հովհաննիսյան	
ՈՂՋԱՄԻՏ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	430
Վարդուշ Եսայան	
ՀԱՅՑԱՊԱՀԱՆՋԻ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ	
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	445
Վահագն Դալլաքյան	
ՀԱՅՑԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ.....	458
Օլիմպիա Գեղամյան	
ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՎԵՃԵՐԻ ԼՈՒԾՄԱՆ ԱՐՏԱԴԱՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԻ ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	472
Տիգրան Խաչիկյան	
ԵՍՏՄ ՄԱՔՄԱՅԻՆ ՕՐԵՆՄԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ «ՄԱՔՄԱՅԻՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔԻ ՄԻՋԵՎ ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	484
Հեղինե Գրիգորյան	
ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՐՋ	496
Անի Սիմոնյան	
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	513

**ՀԱՅՅԱՊԱՀԱՆՁԻ ՓՈՓՈԽՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Վարդուշ Եսայան

*ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի դոցենտ,
իրավաբանական գիտությունների թեկնածու*

Հայցը կառուցվածքային բարդ իրավական կազմավորում է, որի իրավական բնույթը որոշվում է ոչ միայն արտաքին հատկանիշներով, այլև ներքին կառուցվածքով: Յուրաքանչյուր հայց, ուղղված լինելով այս կամ այն անձի սուբյեկտիվ իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությանը, անհատականացվում է իր տարրերով՝ առարկայով ու հիմքով:

Վերջիններս որոշելու իրավունքը տնօրինչականության սկզբունքի ուժով պատկանում է բացառապես հայցվորին, որն իր կամ, օրենքով նախատեսված դեպքերում, այլ անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությամբ դիմում է դատարան:

Դատարան դիմելու սահմանադրական իրավունքը ենթադրում է, որ հայցվորն ինքն է որոշում ընդդեմ ում դիմել դատարան, ինչու և ինչպիսի պահանջով: Ընդ որում, քաղաքացիական դատավարության օրենսդրությունը, հայցը դիտարկելով որպես գործի հարուցման հիմք (ՔԴՕ 3-րդ հոդվ.), նախատեսում է վարույթի ընթացքում այն փոփոխելու հնարավորություն: ՔԴՕ 32-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հայցվորն իրավունք ունի փոխել հայցի հիմքը և առարկան, ավելացնել կամ նվազեցնել հայցային պահանջների չափը մինչև առաջին աստանի դատարանում գործով դատաքննության սկսվելը:

Փոփոխելով հայցի տարրերը՝ հայցվորը, ըստ էության, հրաժարվում է սկզբնապես ներկայացված հայցից և պահանջում է առանց սկզբնապես ներկայացված պահանջով վարույթը կարճելու քննել փոփոխված հայցը: Հրաժարվելով սկզբնապես առաջադրված պահանջի իրավաչափության վերաբերյալ դատարանի պատասխանը ստանալու իրավունքից՝ հայցվորը միաժամանակ ձեռք է բերում

փոփոխված հայցով վճռահատություն պահանջելու իրավունք¹:

Ներկայումս դատավարական օրենսդրությունը հայցվորին թույլ է տալիս հայցը փոփոխել առանց կրկնակի հայց ներկայացնելու և պետական տուրք վճարելու՝ դրանով իսկ վերջինիս հնարավորություն տալով վարույթի ընթացքում ուղղելու թույլ տված թերացումները և ամրապնդելու իր իրավական դիրքորոշումը:

Հարուցված հայցը կարող է փոփոխվել ինչպես դրա տարրերը (առարկան, հիմքը) փոփոխելով, այնպես էլ հայցապահանջների չափը ավելացնելով կամ նվազեցնելով: Ընդ որում, առաջին դեպքում, ըստ էության, տեղի է ունենում հայցի որակական, իսկ երկրորդ դեպքում՝ քանակական փոփոխություն²: Տվյալ դեպքում խոսքը պատասխանողի դեմ ուղղված նյութաիրավական պահանջն իրավունքի պաշտպանության օրենքով նախատեսված այլ եղանակներով լրացնելու կամ սկզբնապես հայցված պաշտպանության եղանակների մի մասից հրաժարվելու մասին է:

Իրավունքի պաշտպանության եղանակների ավելացման (լրացման) մասին կարելի է խոսել, օրինակ, այն դեպքերում, երբ կնքված գործարքն անվավեր ճանաչելու անվավերության ընդհանուր հետևանքները կիրառելու վերաբերյալ հայցը լրացվում է պատճառված վնասը հատուցելու մասին պահանջով (Քաղ. օր. 307-րդ հոդվ., մաս 1-ին, պարբ. 3-րդ, 308-րդ հոդվ., մաս 1-ին, պարբ. 2-րդ, 309-րդ հոդվ., մաս 1-ին, 310-րդ հոդվ., մաս 1-ին, պարբ. 2-րդ և այլն), փոխառության պարտքը բռնագանձելու մասին հայցը՝ փոխառության պայմանագրով, ինչպես նաև Քաղ. օր. 411-րդ հոդվածով նախատեսված տոկոսները բռնագանձելու պահանջով (Քաղ. օր. 881-րդ հոդվ., մաս 1-ին), աշխատանքում վերականգնելու մասին հայցը՝ հարկադիր պարապուրդի համար վճարելու պահանջով (Աշխ. օր. 265-րդ հոդվ., մաս 1-ին) և այլն:

Նշված բոլոր դեպքերում իրավունքի պաշտպանության մեկ եղանակը մյուսով չի փոխարինվում, նոր պաշտպանության եղանակները սկզբնապես հայցված եղանակների կիրառումը չեն բացա-

¹ Տե՛ս **Русинова Е. Р.**, Распорядительные права сторон в гражданском процессе. Дисс... к.ю.н. Екатеринбург, 2003, էջ 113:

² Տե՛ս **Պետրոսյան Ռ. Չ.**, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարություն, 4-րդ հրատ., Եր., 2012, «Ոսկան Երևանցի» հրատ., էջ 259:

ռում: Ընդլայնվում են միայն հայցի առարկայի շրջանակները, և դատարանի մոտ ծագում է ոչ միայն սկզբնապես, այլ նաև լրացուցիչ հայցված պաշտպանության եղանակների իրավաչափությունը ստուգելու և հայցվորի ընդլայնված պահանջներին վճռով պատասխանելու պարտականություն: Հարկ է, սակայն, նկատել, որ լրացուցիչ ներկայացված պահանջները տվյալ վարույթի ընթացքում չներկայացնելը չի բացառում հետագայում դրանք ինքնուրույն հայցի շրջանակներում ներկայացնելու հնարավորությունը: Այսպես՝ աշխատանքում վերականգնվելու պահանջի բավարարումը չի բացառում հետագայում ընդդեմ գործատուի հարկադիր պարապուրդի համար վճարելու, փոխառության գումարը վերադարձնելու պահանջի բավարարումը՝ պայմանագրով և Քադ. օր. 411-րդ հոդվածով նախատեսված տոկոսները բռնագանձելու պահանջներ ներկայացնելու հնարավորությունը և այլն:

Ընդ որում, նոր հայցով պաշտպանության լրացուցիչ եղանակները հայցելու հնարավորությունը մեծապես կախված է նախորդ գործով քննված հայցապահանջի իրավաչափությունից, որը պետք է հաստատված լինի հայցը բավարարող վճռով: Այսպես՝ եթե դատարանը մերժել է իրավաբանական անձի մարմնի՝ իր լիազորությունների սահմանազանցմամբ կնքված գործարքն անվավեր ճանաչելու պահանջը, հետագայում անվավերության հետևանքներ կիրառելու վերաբերյալ հայցի ներկայացումն իմաստազրկվում է, թեև դատավարական առումով չի բացառվում:

Իրավունքի պաշտպանության եղանակների շրջանակը պակասեցնելու միջոցով հայցի առարկան փոփոխվում է այն ժամանակ, երբ հայցվորը գործի քննության ընթացքում հրաժարում է սկզբնապես հայցված պաշտպանության եղանակների մի մասից: Հայցի առարկան փոփոխելու տվյալ եղանակի օրինակ կարող է ծառայել այն իրավիճակը, երբ փոքրահասակի կնքած առոչինչ գործարքի անվավերության հետևանքները կիրառելու և պատճառված իրական վնասը հատուցելու պահանջներ ներկայացրած հայցվորը գործը դատաքննության նախապատրաստելու փուլում ինչ-ինչ շարժառիթներով հրաժարվում է փոքրահասակի իրավունքների պաշտպանության այնպիսի եղանակից, ինչպիսին պատճառված իրական վնասի հատուցումն է (Քադ. օր. 309-րդ, 307-րդ հհ.): Այս դեպքում ևս հայցի էության փոփոխություն տեղի չի ունենում, պաշտպանության ենթա-

կա իրավունքն այլ իրավունքի չի տրանսֆորմացվում: Այդուհանդերձ տեղի է ունենում հայցի առարկայի որակական փոփոխություն այն առումով, որ նեղանում են դրա շրջանակները և, որպես հետևանք, դատական քննության առարկան:

Իրավունքի պաշտպանության եղանակները պակասեցնելու միջոցով հայցի առարկան փոփոխելու կարևոր առանձնահատկությունն էլ այն է, որ պաշտպանության հայցված եղանակից հրաժարվելը չի բացառում այն հետագայում ներկայացնելու հնարավորությունը:

Հայցի առարկայի փոփոխությունը, մասնավորապես՝ դրա նեղացումը, չի կարող նույնացվել հայցից մասնակիորեն հրաժարվելու հետ: Դրանք տարբեր դատավարական գործողություններ են, կատարվում են դատավարության տարբեր կանոնների պահպանմամբ և, համապատասխանաբար, առաջացնում են տարբեր դատավարական հետևանքներ: Այդ կապակցությամբ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանն իր նախադեպային որոշումներից մեկում արտահայտել է իրավական դիրքորոշում առ այն, որ հայցի առարկան փոփոխելը՝ դրանից որոշակի պահանջներ հանելու եղանակով չի կարող գնահատվել որպես տվյալ հայցապահանջից հրաժարում¹:

Հայցից հրաժարվելը նույնական հայցով դատարան դիմելու տեսանկյունից իրավադադարեցնող փաստ է: Հայցի փոփոխումը, ի տարբերություն հայցից հրաժարվելու, ուղղված է իրավունքի պաշտպանության նպատակով հարուցված հայցին օպտիմալ բովանդակություն տալուն և խախտված իրավունքների պաշտպանության դատական միջոցի արդյունավետությունը բարձրացնելուն²: Այն միաժամանակ կոչված է ապահովելու դատավարական խնայողության սկզբունքի կենսագործումը:

Դատական պրակտիկայում տեսակետ է ձևավորվել, թե հայցի առարկայի փոփոխություն պետք է համարել նաև վարույթի ընթացքում սկզբնապես ներկայացված հայցապահանջի հետ փոխկապակցված նոր պահանջներ հայցվորի կողմից ներկայացնելը: Նման դիրքորոշումը, մեր կարծիքով, անընդունելի է:

¹ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի թիվ ՎԴ/0451/05/08 վարչական գործով 22.04.2010 թ. որոշումը:

² Տե՛ս նույն տեղում:

Իրավունքի պաշտպանության եղանակների ավելացման միջոցով հայցի առարկան փոփոխելուց տվյալ իրավիճակը տարբերվում է նրանով, որ այս դեպքում խոսքը գնում է ոչ թե տվյալ սուբյեկտիվ իրավունքի պաշտպանության լրացուցիչ եղանակներով հայցը լրացնելու մասին, այլ արդեն իսկ հարուցված վարույթի շրջանակներում սկզբնական հայցապահանջների հետ փոխկապակցված, սակայն այլ սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված և այլ հիմքեր ունեցող հայցապահանջներ ներկայացնելու մասին:

Գործնականում քիչ չեն դեպքերը, երբ, օրինակ, սկզբնապես ներկայացված ամուսնալուծության պահանջով վարույթի ընթացքում դատարանները թույլ են տալիս հայցի առարկայի փոփոխման կարգով ներկայացնել նաև ընդհանուր գույքը բաժանելու, երեխային հայցվորի խնամքին հանձնելու կամ ալիմենտ բռնագանձելու պահանջներ:

ՔԴՕ 89-րդ հոդվածի 1-ին մասը հայցվորին իրավունք է վերապահում մեկ հայցադիմումում միացնել միմյանց հետ կապված մի քանի պահանջներ: Տվյալ նորմի ուժով դատարան դիմողը հնարավորություն ունի հայցելու տարբեր՝ միմյանց հետ կապված սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանություն՝ իրենց հատուկ պաշտպանության եղանակներով:

Բոլոր այն դեպքերում, երբ միևնույն հայցադիմումի շրջանակներում հայցվորը պատասխանողին ներկայացնում է միմյանց հետ կապված, սակայն միևնույն ժամանակ որոշակի ինքնուրույնությամբ օժտված երկու և ավելի հայցապահանջներ, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի իր փաստական և իրավական հիմքերը, դատարանը գործ է ունենում հայցվորի նախաձեռնությամբ միևնույն հայցադիմումի մեջ միացված երկու և ավելի ինքնուրույն, բայց փոխկապակցված հայցերի, հետևաբար նաև՝ հայցերի առարկաների հետ: Հենց այդ նկատառումներից ելնելով է, որ դատավարագիտության մեջ նման միացումը հաճախ կոչվում է «հայցերի օբյեկտիվ միացում» կամ «միացում ըստ վեճի առարկայի կամ օբյեկտի»¹:

Ինչպես նշում է Ռ. Գ. Պետրոսյանը, հայցապահանջների նման միացումը հետապնդում է պահանջների բովանդակությամբ և կող-

¹ Տե՛ս **Պետրոսյան Ռ. Գ.**, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարություն, 4-րդ հրատ., Եր., 2012, «Ոսկան Երևանցի» հրատ., էջ 257:

մերի կազմով միմյանց հետ կապված մի քանի պահանջների, հետևաբար և՛ մի քանի գործերի միաժամանակյա, արագ և ճիշտ քննության, ինչպես նաև միմյանց հետ կապված վեճերով հակասական վճիռների կայացումից խուսափելու նպատակ¹: ՔԴՕ 89-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված դրույթը, մեր կարծիքով, միաժամանակ համահունչ է ՀՀ Սահմանադրության 61-րդ, ինչպես նաև «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի դրույթներով սահմանված՝ անձի դատական պաշտպանության իրավունքի արդյունավետության ապահովման երաշխիքներին ու չափորոշիչներին, որոնք իրենց ամբողջության մեջ կոչված են ապահովելու անձի խախտված իրավունքների լիարժեք ու ամբողջական վերականգնումը: Քննարկվող դրույթը նպատակաուղղված է մեկ ընդհանուր խնդրի լուծմանը, այն է՝ հայցվորի նախաձեռնությամբ հարուցված գործի շրջանակներում խախտված իրավունքների վերականգնմանը:

Միևնույն ժամանակ ակնհայտ է, որ ՔԴՕ 89-րդ հոդվածի 1-ին մասը, հայցվորին իրավունք վերապահելով մեկ հայցադիմումում միացնել միմյանց հետ կապված մի քանի պահանջներ, տվյալ հնարավորությունը նրան տալիս է բացառապես հայցադիմում ներկայացնելիս: Հայցադիմումը վարույթ ընդունելուց հետո հայցերի օբյեկտիվ միացում կատարելու, սկզբնապես ներկայացված հայցի հետ համատեղ մեկ վարույթի շրջանակներում քննելու նպատակով այլ, թեկուզև փոխկապակցված հայց ներկայացնելու հնարավորություն գործող ՔԴՕ-ն հայցվորի համար չի նախատեսում: Տվյալ իրողությունը, մեր կարծիքով, կարելի է դիտարկել որպես օրենքի էական բաց: Կարծում ենք, որ անձի փոխկապակցված իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված փոխկապակցված հայցապահանջներն անխտիր բոլոր դեպքերում որպես միմյանցից տարանջատված առանձին և ինքնուրույն գործերի հարուցման հիմքեր դիտարկելը կարող է հանգեցնել անձի իրավունքների պաշտպանության արդյունավետության, նրա գործի ամբողջական և բազմակողմանի քննության ապահովման դատավարական երաշխիքների խախտման:

¹ Տե՛ս նույն տեղում:

Թերևս դրանով կարող է բացատրվել այն փաստը, որ գործնականում հայցվորները վարույթի ընթացքում նոր, սկզբնականի հետ փոխկապակցված, սակայն այլ իրավունքի պաշտպանությանն ուղղված հայցապահանջները փորձում են «քողարկել» հայցի առարկայի փոփոխման դատավարական ակտով, իսկ դատարաններն էլ, իրենց հերթին, հաճախ թույլատրում են նման փոփոխությունը:

Չնայած կարծում ենք, որ վերը շարադրված նկատառումներից ելնելով՝ հայցվորին նպատակահարմար է վերապահել վարույթի ընթացքում ևս հայցերի օբյեկտիվ միացում կատարելու հնարավորություն, այնուամենայնիվ ձևավորված դատական պրակտիկան համարում ենք անընդունելի: Մեր խորին համոզմամբ՝ հայցերի օբյեկտիվ միացումը չի կարելի դիտարկել որպես հայցի առարկայի փոփոխություն առնվազն այն պատճառով, որ վարույթի ընթացքում այլ, թեկուզև սկզբնականի հետ փոխկապակցված իրավունքի պաշտպանության նպատակով ներկայացված պահանջը ոչ թե որակական փոփոխության է ենթարկում հայցադիմումի շրջանակներում ներկայացված հայցապահանջը, այլ հանդես է գալիս որպես ինքնուրույն հայցի առարկա, որը, ի դեպ, ունի իր հիմքերը:

Այսպես՝ ամուսնալուծության պահանջով հայցը, ուղղված լինելով ամուսնությունը դադարեցնելու սուբյեկտիվ իրավունքի պաշտպանությանը, որևէ որակական փոփոխության չի կարող ենթարկվել նույն վարույթի ընթացքում ամուսինների ընդհանուր համատեղ սեփականություն հանդիսացող գույքը բաժանելու մասին պահանջ ներկայացնելու պարագայում: Վերջինս, ուղղված լինելով ընդհանուր համատեղ սեփականության մասնակցի՝ իր բաժինն ընդհանուր գույքում որոշելու և այն առանձնացնելու իրավունքի պաշտպանությանը, որևէ կերպ չի ազդում ամուսնալուծության վերաբերյալ հայցի էության վրա, չի խաթարում նրա ներքին նույնությունը, այն որևէ որակական փոփոխության չի ենթարկում:

Կարծում ենք, որ դատավարական օրենքի քննարկվող բացը լրացնելու ընդունելի տարբերակ կարող է համարվել հայցը փոփոխելու իրավունքի հետ մեկտեղ հայցվորին սկզբնական հայցի հետ փոխկապակցված հայց ներկայացնելու իրավունք վերապահելը:

Ընդ որում, նշված հնարավորությունն Օրենսգրքում ամրագրելու դեպքում հարկ կլինի դատարանին վերապահել հայեցողական իրավունք չընդունելու հայցերի նման միացումը, եթե դրանց միջև

առկա չէ փոխադարձ, կապ կամ դրանց համատեղ քննությունը նպատակահարմար չէ: Նման կարգավորումը հնարավորություն կտա բացառելու (չթույլատրելու), օրինակ, գույքն ուրիշի ապօրինի տիրապետությունից հետ պահանջելու մասին (վինդիկացիոն) հայցի հետ համատեղ քննելու նպատակով պայմանագիր կնքելուն հարկադրելու մասին հայցապահանջ ներկայացնելը, կամ աշխատանքում վերականգնելու մասին պահանջով գործի շրջանակներում ընդհանուր բաժնային սեփականությունը բնեղենով բաժանելու պահանջ ներկայացնելը և այլն:

Քաղաքացիադատավարական օրենքում առաջարկվող նման լրացումը, կարծում ենք, լիովին համահունչ է տնօրինչականության և դատավարական խնայողության սկզբունքներին, ինչպես նաև խախտված կամ վիճարկվող իրավունքների պաշտպանության (վերականգնման) միջոցների արդյունավետությունն ապահովելու, սահմանադրական ու միջազգային-իրավական պահանջներին:

Դատավարագիտության մեջ կարծիք կա, որ հայցի առարկան փոփոխվում է նաև այն դեպքերում, երբ հայցվորն ավելացնում կամ նվազեցնում է հայցապահանջների չափը¹:

ՔԴՕ 32-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ հայցվորն իրավունք ունի ավելացնել կամ նվազեցնել հայցային պահանջների չափը: Ռ. Գ. Պետրոսյանի բնորոշմամբ՝ տվյալ նորմով օրենսդիրը հնարավորություն է տվել հայցվորին ճշտելու, իրականությանը համապատասխանեցնելու իր պահանջի ծավալը: Ուշագրավ է, որ հայցային պահանջների չափն ավելացնելու կամ նվազեցնելու դեպքում հայցի առարկայի որակական փոփոխություն չի կատարվում, այն սուբյեկտիվ իրավունքը (շահը), որի պաշտպանությամբ հայցվորը դիմել է դատարան, մնում է անփոփոխ, որևէ փոփոխության չեն ենթարկվում այդ իրավունքի պաշտպանության հայցվող միջոցները,

¹ Տե՛ս, օրինակ, **Осокина Г. Л.**, Гражданский процесс: общая часть. 3-е изд. М., Норма, 2013, էջ 482-483: Ուշագրավ է, որ տվյալ դիրքորոշումն իր արտացոլումն է գտել նաև «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի 168-րդ հոդվածի 1-ին մասում, որի համաձայն՝ հայցի առարկայի փոփոխությունը հայցվորի կողմից պատասխանողին ուղղված նյութաիրավական պահանջն այլ պահանջով փոխարինելը, պահանջը փոփոխելը կամ լրացնելն է, այդ թվում՝ պահանջների չափն ավելացնելը կամ նվազեցնելը:

վիճակի վերականգնման և ենթարկվում միայն հայցի առարկայի քանակական կողմը:

Գատավարագետները հայցապահանջների չափի ավելացման և նվազեցման հարցի քննարկման ժամանակ ուշադրության առարկա են դարձնում պաշտպանության ենթակա սուբյեկտիվ իրավունքի օբյեկտը՝ այն նյութական կամ ոչ նյութական բարիքները, որոնց կապակցությամբ ծագել է վեճը (վեճի առարկան):

Այդ օբյեկտները հաճախ դիտարկվում են որպես վեճի առարկա: Այդպիսիք են իրերը, դրամը, գույքային և անձնական ոչ գույքային իրավունքները, աշխատանքները, ծառայությունները, ոչ նյութական բարիքները, տեղեկատվությունը, մտավոր գործունեության արդյունքները, դրանց նկատմամբ բացառիկ իրավունքները և այլն: Այսպես՝ եթե հայցվորը պահանջում է անվավեր ճանաչել անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը, որպես տվյալ հայցի նյութական օբյեկտ պետք է դիտարկվի հայցադիմումում նշված, անհատականացված անշարժ գույքը, գումարի բռնագանձման մասին հայցում՝ համապատասխան գումարը: Ծնողական իրավունքներից զրկելու մասին հայցապահանջի շրջանակներում որպես հայցի առարկայի անհրաժեշտ տարր (ոչ նյութական բարիք) դիտարկվում են կոնկրետ անձի ծնողական իրավունքները կոնկրետ երեխայի նկատմամբ, ապրանքային նշանի ապօրինի օգտագործումը դադարեցնելու պահանջով հայցում՝ ապրանքային նշանի նկատմամբ բացառիկ իրավունքները և այլն:

Գրականության մեջ իրավացիորեն նշվում է, որ հայցի նյութական կամ ոչ նյութական օբյեկտը (վիճելի իրավահարաբերության օբյեկտը) չի կարելի նույնացնել հայցի առարկայի հետ: Մինևնույն օբյեկտի նկատմամբ կարող են ծագել տարբեր իրավունքներ և պարտականություններ, դրա կապակցությամբ կարող են ներկայացվել տարբեր պահանջներ՝ գույքը հանձնելու, գույքի նկատմամբ իրավունքը ճանաչելու, գույքի կապակցությամբ կնքված գործարքն անվավեր ճանաչելու և այլն, հետևաբար յուրաքանչյուր դեպքում առկա են հայցի տարբեր առարկաներ մինևնույն գույքի նկատմամբ: Ուստի հայցի նյութական կամ ոչ նյութական օբյեկտը (վիճելի իրավահարաբերության օբյեկտը) պաշտպանության ենթակա սուբյեկտիվ իրավունքն անհատականացնող տարր է, այն հանդես է գալիս որպես հայցապահանջի բաղկացուցիչ մասերից մեկը:

Բնականաբար վիճելի իրավահարաբերության նյութական կամ ոչ նյութական օբյեկտի փոխարինումը մեկ այլ օբյեկտով ինքնաբերաբար հանգեցնում է հայցի էության փոփոխության, քանի որ արդյունքում փոխվում է այն սուբյեկտիվ իրավունքը, որի պաշտպանության նպատակով ներկայացվել է հայցը: Այս տեսանկյունից նման եղանակով հայցի որակական փոփոխությունն անթույլատրելի է: Այսպես, օրինակ, չի կարող ավտոմեքենան ուրիշի ապօրինի տիրապետությունից հետ պահանջելու վերաբերյալ հայցը փոփոխվել մեկ այլ գույքի վինդիկացիայի պահանջով:

Երբ ՀՀ ՔԴՕ 32-րդ հոդվածը խոսում է հայցապահանջների չափն ավելացնելու կամ նվազեցնելու մասին, նկատի է առնվում բացառապես վեճի նյութական օբյեկտի քանակական կողմի փոփոխությունը: Հասկանալի պատճառներով վեճի ոչ նյութական օբյեկտի քանակական կողմի փոփոխություն տեղի ունենալ չի կարող:

Հետևաբար հայցի առարկայի քանակական կողմի փոփոխությունը հնարավոր է բացառապես գույքային բնույթի պահանջներով՝ այնպիսի պահանջներով, որոնց շրջանակներում հայցվորը պահանջում է պատասխանողից բռնագանձել դրամական միջոցներ, վերցնել տեսակային հատկանիշներով որոշվող գույք, իրավունքում կամ գույքում որոշել բաժնեմաս և այլն: Ընդ որում, մեր կարծիքով՝ թեև հայցապահանջի չափի ավելացումը կամ նվազեցումը հանգեցնում է հայցի առարկայի առերևույթ փոփոխման, վերջինս, ըստ էության, մնում է անփոփոխ: Նման դեպքերում դատարանը գործ է ունենում ոչ թե հայցի առարկայի փոփոխման, այլ գույքային բնույթի պահանջի չափերի պարզ հստակեցման հետ¹: Այդ մասին է վկայում նաև այն իրողությունը, որ ՔԴՕ 32-րդ հոդվածի 1-ին մասում հայցապահանջի չափն ավելացնելու կամ նվազեցնելու հայցվորի իրավունքը չի ներառվել հայցի առարկան փոփոխելու իրավունքի մեջ, ամրագրվել է առանձին: Դրանով իսկ օրենսդիրը հստակ արտահայտել է դիրքորոշում, որ հայցապահանջի չափն ավելացնելը կամ նվազեցնելը հայցի առարկայի փոփոխության մասնավոր դրսևորում չէ, այն ներ-

¹ Ст' у Ярошенко Т. В., Принцип диспозитивности в современном российском гражданском процессе. Дисс... к.ю.н. М., 2007, էջ 102:

կայացված հայցի փոփոխման եղանակ է, որի արդյունքում ավելանում կամ նվազում է պահանջի քանակական կողմը¹:

Միևնույն ժամանակ հայցապահանջի չափն ավելացնելը կամ նվազեցնելը պետք է համարել ինքնուրույն տնօրինչական գործողություն, քանի որ հայցապահանջը նման եղանակով հստակեցնելու արդյունքում դատարանի մոտ ծագում է ավելացված կամ նվազեցված չափով հայցվորի պահանջները քննելու և դրանց շրջանակներում վեճը լուծելու պարտականություն: Բացի դրանից՝ հստակեցված պահանջով վեճի վերաբերյալ նույն անձանց մասնակցությամբ վարույթի կամ օրինական ուժի մեջ մտած վճռի առկայությունը ՔԴՕ 91-րդ և 109-րդ հոդվածների իմաստով արգելք է հանդիսանում ավելացված կամ նվազեցված չափով նույնական պահանջով միևնույն հիմքերով կրկին դատարան դիմելու համար: Այդ դեպքում քննված (քննվող) և կրկին դատարան ներկայացված հայցերի առարկաների արտաքին նույնությունն ակնհայտ է, քանի որ երկրորդ դեպքում պահանջի չափի ավելացման կամ նվազեցման արդյունքում չեն փոխվում նյութական բարիքի նկատմամբ պաշտպանության ենթակա սուբյեկտիվ իրավունքը և ոչ էլ դրա պաշտպանության եղանակը:

Քննարկվող հարցի կապակցությամբ կիսում ենք այն հեղինակների կարծիքը, որոնք հայցի առարկայի փոփոխություն չեն համարում նաև հայցի առարկայի ձևակերպման համապատասխանեցումը փաստացի ներկայացված պահանջին²:

Այսպիսով՝ հաշվի առնելով քննարկվող ինստիտուտի վերաբերյալ քաղաքացիական դատավարությունում առկա մոտեցումները և դատական պրակտիկան՝ կարելի է եզրահանգել, որ հայցապահանջի չափն ավելացնելու կամ նվազեցնելու դատավարական գործողությունը ինքնուրույն տնօրինչական ակտ է, քանի որ հայցապահանջը նման եղանակով հստակեցնելու արդյունքում դատարանի մոտ ծագում է ավելացված կամ նվազեցված չափով հայցվորի պա-

¹ Բնականաբար չենք կիսում Գ. Լ. Օսոկինայի այն կարծիքը, ըստ որի՝ հայցապահանջի չափի ավելացումը կամ նվազեցումը հայցի առարկայի փոփոխման տարատեսակներից մեկն է: Տե՛ս **Осокина Г. Л.**, Гражданский процесс: общая часть. 3-е изд. М.: Норма, 2013, էջ 482-483:

² Տե՛ս **Արզումանյան Գ. Մ.**, Իրավունքների պաշտպանության հայցային ձևը, իրավ. գիտ. թեկն.ատենախոսություն, Եր., 2006, էջ 126:

հանջները քննելու և դրանց շրջանակներում վեճը լուծելու պարտականություն: Հայցի առարկայի փոփոխման հետ այն նույնացվել չի կարող, քանի որ հայցային պահանջների չափն ավելացնելու կամ նվազեցնելու դեպքում հայցի առարկայի որակական փոփոխություն չի կատարվում, այն սուբյեկտիվ իրավունքը (շահը), որի պաշտպանությամբ հայցվորը դիմել է դատարան, մնում է անփոփոխ, որն է փոփոխության չեն ենթարկվում այդ իրավունքի պաշտպանության հայցվող միջոցները, փոփոխության է ենթարկվում միայն հայցի առարկայի քանակական կողմը:

ПРОБЛЕМЫ ИЗМЕНЕНИЯ ИСКОВОГО ТРЕБОВАНИЯ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ

Вардуш Есаян

*Доцент кафедры гражданского процесса ЕГУ,
кандидат юридических наук*

Работа посвящена изучению проблемы изменения искового требования в гражданском процессе.

Изменяя элементы иска, истец, по существу, отказывается от первоначального искового заявления и без заранее предъявленного требования о прекращении производства, требует рассмотреть видоизменный иск.

В статье утверждается, что возбужденный иск может быть видоизменен посредством изменения его элементов (предмета, основания) и увеличения или уменьшения размера исковых требований. При этом, в первом случае, по существу, происходит качественное, а во втором случае количественное изменение иска.

THE CONCEPTION OF CHANGING THE CLAIM BY ADDING OR DECREASING THE SIZE OF CLAIM IN THE CIVIL PROCEDURE

Vardush Yesayan

*Associate Professor at the YSU Chair of the Civil Procedure,
Candidate of Legal Sciences*

The presented work concerns the conception and essence of the changing the claim by adding or decreasing the size of claim.

In essence, by changing of the elements of the claim the claimant refuses the originally presented claim and demand to investigate the changed claim without quashing originally presented proceedings of the cases(claims). It is discussed in the work ,that the sued claim can be changed both by changing its elements(subject,basis) and adding or decreasing the size of the claim.

Moreover, in the first case ,in essence, the claim is changed in quality, in the second case it is changed in quantity.

Բանալի բառեր- քաղաքացիական դատավարություն, հայցի առարկա, հայցի փոփոխում, հայցադիմում, հայցի տարրեր, հայցվոր

Ключевые слова: гражданский процесс, предмет иска, измененияиска, исковое заявления, элементы иска, истец

Keywords: civil procedure, subjects matters of claim, change of subject matters of the claim, elements of the claim, claimant